

L'èxit de la sèrie 'Bola de Drac'

El còmic japonès, lliure de censura

Tant a TV3 com a Canal 9 ens arriba una sèrie de dibuixos animats de segell japonès: Bola de Drac, l'èxit de la qual ha estat immens. Aquests bons resultats s'explicarien per uns dibuixos que no limiten ni sexe ni violència.

En Joan és informàtic, operador d'ordinadors, té 30 anys, casat i amb un fill. Avui no podrà acabar la visita amb parsimònia com li agrada de fer, sortirà amb pressa, patint perquè no arribarà a temps a casa per a enregistrar l'episodi

diari de la sèrie de dibuixos animats *Bola de Drac Z*. Aquest exemple podria semblar insòlit, però no ho és, i les xifres ho demostren: només a TV3, la sèrie domina l'audiència entre el públic adult (de 18 a 55 anys) —i no cal dir que també entre el públic infantil i juvenil.

De fet, l'èxit dels dibuixos animats japonesos no és nou, només cal retrocedir alguns anys per recordar sèries com *Heidi*, *Marco* o *Mazinger Z*. Però aquesta vegada la superació és absoluta. I si la sèrie ha tingut èxit al Japó i a França, als Països Catalans *Bola de Drac* ha creat una fascinació total. Al darrer festival del còmic d'Angulema, França, el més important en el gènere, tothom es demanava què els passava, als catalans, amb *Bola de Drac* que anaven tan esverats buscant-ne alguna cosa.

Més enllà de ser un còmic que barreja màgia, ficció, mitologia i fantasia, amb uns guions molt polits i continus, és una sèrie amb altes dosis de violència i de referències, sovint explícites, al sexe. Això no passa amb les historietes nord-americanes sobre les quals la censura és molt estricta, tant que no hi permet cap excés de violència i encara menys de sexe. Al Japó no hi ha aquesta censura, i els còmics que s'hi publiquen, els Manga, historietes de set-centes planes setmanals (com les guies telefòniques) i quaranta històries en blanc i negre, no són sotmeses a cap limitació. D'aquí vénen les expressions dels rostres dels dibuixos, molt enfàtiques, amb uns ulls molt oberts i crits esgarrifosos mentre administren els cops més bèsties.

Aquest èxit vol ser explotat per Comics Fòrum, que ja te els drets de *Bola de Drac* i de dues sèries més: *Pury de l'estrella del Nord* i *Crying Freedom*. (Aquesta darrera tracta de la Iacuzza, la màfia japonesa, i és encara més dura i més freda.) Segons Juanjo Sarto, cap de redacció de Fòrum, "és la fredor, com diria Patricia Higsmitth, de l'entomòleg que clava una agulla a la papallona encara viva". Els còmics de l'heroï karateca, *Bola de Drac*, que editarà Fòrum seran en català per als Països Catalans i en castellà per a la resta de l'estat, i segons Juanjo Sarto, "vindran complets, sense cap censura, tal com els ha dibuixats Akira Toriyama". TV3 ha

emès *Bola de Drac* i *Bola de Drac Z*, però, de la primera, en faltaven dos episodis. Segons Marta Trias, del gabinet de producció de TV3, aquests dos episodis no foren emesos, tot i tractar-se d'una sèrie contínua, perquè "no van arribar a temps, després d'haver-los tornat per problemes tècnics". Escenes com aquella en què Bulma, una companya de l'heroi, apareix disfressada de conillet playboy, en què Songoku despullat clava una puntada de peu o en què l'heroi ensabona una companya de trifulques no han arribat als televisors catalans.

L'expansió del Japó també es manifesta en el món de la historieta, i la influència arriba al cor dels còmics: EUA. Aquests darrers anys s'hi ha establert una empresa japonesa, Eclipse, per a produir còmics seguint l'estil dels Manga. Fins i tot empreses americanes com Viz, s'adrecen a copiar la idea de l'estil japonès, val a dir aquell traç tan senzill com contundent dels còmics japonesos. Un estil que és fàcil de captar perquè el diàleg és reduït i les imatges, moltes; i així la lectura esdevé talment la visió d'una pel·lícula.

I un film és precisament el que ha fet Akira Toriyama, dibuixant de *Bola de Drac*, *Dr. Slump* i altres, una pel·lícula de dibuixos animats, presentada al darrer festival de cinema fantàstic de Sitges, on va rebre elogioses crítiques. El colp d'efecte és un dibuix molt precís, uns efectes especials impecables i una violència il·limitada que fan entendre a l'espectador, poc informat, que molts còmics no

tenen gaire a veure amb el públic infantil.

Els japonesos són uns grans aficionats al còmic, la seva passió és desbordant, i aquesta ànsia la traslladen als empresaris dels grans grups editorials, que imposen unes condicions molt dures als dibuixants. Per exemple, Akira Toriyama no pot sortir del Japó per a evitar possibles riscos del viatge, i això no és, al Japó, una notícia de la secció de rareses, fins i tot alguns experts del món del còmic asseguren que si el dibuixant afluixa el ritme de producció, li instal·len a l'estudi el llit i tot el que li faci falta per fer-hi vida fins que no hagi recuperat les hores perdudes i es posi a to i a l'hora.

Aquest control tan estricte també té la corresponent traducció a l'hora d'exportar la sèrie. Així Comics Fòrum va haver de guarar molt i llargament per aconseguir els drets d'edició. Fins i tot demanaren contactes a l'ambaixada del Japó a Espanya sense cap resultat. Finalment ho han aconseguit, amb l'ordre expressa de fer-los en blanc i negre i subjectes al vist-i-plau final de l'empresa japonesa.

EXIT SENSE 'MERCHANDISING'

Als Països Catalans l'èxit s'ha transformat en obsessió, i la manca de *merchandising* ha dut a l'aparició d'un seguit d'articles fets a mà per al públic infantil: fotocòpies acolorides o en blanc i negre extretes dels originals portats per algú que ha vingut del Japó, imatges calcades de la televisió amb la pausa del vídeo activada, samarretes amb tota mena de contorsions del protagonista (Songoku), i fins i tot *fanzines* dedicats en exclusiva a reproduir les historietes directament en japonès. Aquestes revistes fetes artesanalment i de tiratge reduït van exhaurir-se ràpidament. La primera, *Kiusap*, es dedica normalment a tractar de còmics i té fama d'anticipar-se als èxits sonats, com va passar amb la "batmania" o la "ninjomania". Aquest *fanzine* va fer alguna reedició i va deixar-ho en asseblent-se que Fòrum en tenia els drets. Llavors van aparèixer altres *fanzines* sobre *Bola de*

Drac amb finalitat lucrativa, cosa mal vista entre els *fanziners*, però també amb un èxit considerable. Tot aquest material només es podia trobar a la plaça de Catalunya de Girona i, els diumenges, al mercat de Sant Antoni de Barcelona, a banda algunes llibreries especialitzades. A principi de gener, un rumor corria entre les parades del mercat de Sant Antoni, la guàrdia civil havia requisat tot el material existent de *Bola de Drac*, cosa desmentida per aquest cos de l'ordre. Això féu, si més no, que du-

rant un temps se n'aturés la venda, posteriorment represa i que actualment funciona sense entrebancs, tot i que deu empreses catalanes han aconseguit el permís de produir tota mena d'articles relatius a la sèrie. El cap de redacció de Fòrum, Juanjo Sarto, que nega que hagi denunciat la venda il·legal de *fanzines* o que hagi pressionat per aconseguir l'acció de la policia, assegura que tot això no perjudica gens ni mica la pròxima aparició dels còmics. "És més, ens fa molta propaganda," assegura Sarto. Aquest mercat negre inicial es concentrava al Principat. Això provocà que des d'Alacant un autocar es desplaçés fins a Barcelona per obtenir alguna cosa de *Bola de Drac*, o que enviessin angoixades cartes a l'autor del *fanzine Kiusap* perquè els fes arribar alguna imatge en paper del seu heroi oriental.

La manca de confiança en els productes fets en català féu que les empreses no es preocupessin de demanar la llicència dels drets, perquè consideraven que l'àmbit dels Països Catalans era reduït. L'èxit ha estat tan gros que les empreses del sector s'han vist "obligades" a engegar el *merchandising* sobre una sèrie amb un heroi que parla català. Els àlbums de cromos s'han fet en català i s'han distribuït pel Principat, les Illes i les comarques de Castelló de la Plana. La resta de l'estat espanyol haurà d'enganxar els cromos en castellà.

Oriol Cortacans

